

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 109. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404243936/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

der som sædvanligt gives en Fæstforestilling. Man anmodede Heiberg om at skrive et Stykke til denne Leilighed, og han skrev sit Lystspil „Prinsesse Isabella“. Hovedrollen, Prinsessen, var skrevet for mig.

Bourmonville, hans Dans og Balletter vare altsaa i høi Grad i Mode saa vel hos Publikum som hos Hoffet. En Festforestilling uden ham og hans 5
 Dans kunde man næsten ikke tænke sig, og den vilde især have mislykket Hoffet. Nu var Bourmonville i den senere Tid jævnligt optraadt ved Aftensunderholdninger og Sommerkæmpel som Sanger og Skuespiller og havde vundet Bifald heri. Da faldt det Heiberg ind, at man måske kunde motivere 10
 Dansen i Stykket, der ellers ofte kommer til at staa saa isoleret, ved at indrette en af Rollerne saaledes, at hans Dans kom naturligt og uden at faa Skia af Noget, som var indlagt. Han gjorde Bourmonville bekendt med sin Plan, og denne var villig til at udføre Rollen med dens Text, Sang og Dans. Skuespilpersonalet med Nielsen i Spidsen kom nu i det heftigste Ojeblik. Man sagde atter her, at Balletterne vare en Fordel for Smagen, at Theatret gik 15
 tilgrands ved dem, at det var en uværdig Kunst o. s. v. Da det nu rygtedes blandt Skuespillerne, at Heiberg agtede at sætte Balletmesteren talende ind i et Skuespil, blev der kaldt til Vaaben, Alarmtrømmen gik, og en formelig Revolution brød ud i Lys Lue. Nielsen, der siden den norske Reise var kommen mere og mere i Madam Wexschalls Gunst (en Gunst jeg ofte saa paa med 20
 Ængstelse og Bedrøvelse, da den forekom mig at antage en foruroligende Character), kom nu hyppigere i hendes Hus end nogensinde før. I den sidste Tid mærkede jeg vel, at noget Usædvanligt var i Gjære, thi flere Gange om Dagen kom han og gik og kom atter, og hver Gang blev Madam W. kaldt ind i et Sidekabinet; men hørte Noget høit, der blev talt frem og tilbage, og 25
 jeg mærkede tydeligt, at Genstykkerne vare forbitrede og opbidsede. Endelig fik jeg som Alle at vide, hvad det gjaldt om; Sagen var hverken mere eller mindre end et Klageskrift til Frederik den Sjette over, at Heiberg vovede at sætte en Danser ind i et Skuespil, hvorved den høie og søde Skuespilkunst blev krænket og vanhelliget. Det var en Formærkelse mod hele Standen, 30
 mente man, som denne ikke vilde og ikke kunde taale; man bad derfor om Betfærdighed hos Kongen. Og nu fulgte en Mængde Underskrifter, mellem hvilke ogsaa Madam Wexschalls fandtes. Frederik den Sjette, der underhaanden var bleven forberedt paa, at et saadant Klageskrift vilde indkomme, kaldte Heiberg til sig. Kongen spurgte ham, hvad han mente herved var at gjøre. 35
 Heiberg svarede, at Kongen selv vidste, hvor kort Tid der var ham givet til dette Arbejde, at Stykket nu var færdigt, og at det var ham en Umulighed at gjøre nogen Forandring heri, da Rollen, som Bourmonville skulde udføre, var indvævet i hele Intrigen, og at det aldrig var faldet ham ind, at der, naar han havde Bourmonvilles og Directionens Samtykke, kunde reise sig mindste 40

Ansød paa dette Punkt; det Hele forekom ham saa latterligt, at han ikke kunde tro, denne overfede Paa vilde komme til Udførelse. „Ja, ja, nu faa vi se,“ svarede Kongen. „men De veed, det er et vanskeligt Folkeland.“ Heiberg gik, og faa Dage efter hørte han, at Klageskriftet virkelig var indleveret. Heiberg fortalte mig nogen Tid efter, at Noget af det Første, Kongen havde spurgt om, var: „Veed De, om Jomfru Pfitzger har været med at underskrive?“ Heiberg svarede, at han ikke vidste det, men at han ikke troede det. „Det glæder mig,“ sagde Kongen.

Der blev nu snakket frem og tilbage, medens Skuespilpersonalet i Liden- skab hængede uroligt om som et stormfuldt Hav, og man ventede paa Kongens Beslutning, som om det gjaldt Liv eller Død. Frederik den Sjette, som holdt meget af i Alt at gaa en Middelvei, besluttede endelig, at alle Repli- kerne skulde udelades af Boumonvilles Rolle, hvorimod han skulde have Lov til at synge og naturligvis danse. Enhver kan begribe, hvilken Virkning det maatte gjøre i et fint sammensat Intrigestykke at slette en vigtig Persons Repliker ud helt igjennem et Stykke, og hvor skævet nu den ved Replikerne motiverede Sang og Dans maatte komme. Til alle disse Demonstrationer havde Skuespillerne nu benyttet den knappe Tid, i Stedet for at studere deres store og vanskelige Roller. Nielsen, der altid havde været berømt for ikke at kunne sine Roller, og i hvis Haand Hovedrollen, Fernando, var betroet, kunde bogstaveligt kun en Del af første Akt, og Stykket havde tre. Ved alle disse Intriger og Spektakler kom Stykket frem paa den uheldigste og sørgeligste Maade og meget uværdigt for den Kunst, som alle Vedkommende havde en saa stor Begeistring for, at de ikke vilde tillade et udmærket Talent at optræde i deres Midte, blot fordi hans Kunnet hørte til en anden Art end deres. En Del Aar efter dette Udbrud af Forsagt for Balletten og Balletme- steren optraadte Madam Wexschall som Nielsens Kone i en Hovedrolle i en af Boumonvilles Balletter. Ja, man har ofte Leilighed i Theaterverdenen til at udtørre med Heibergs Vægselsindede: „Ja, det var den Gang.“ „Prindsesse Isabella“ er forøvrigt et af de Arbejder, Heiberg selv altid har sat stor Pris paa. Det gjorde naturligvis ingen Lykke i den forvanskede Skabelon, hvori det hin Aften præsenterede sig.

Heiberg var tilfreds med sin Udførelse af Prinsesse Isabellas Rolle om af personlig Godhed eller med Rette, skal jeg lade være usagt. I Stykket giver Prinsessen i en af Akterne en Hofkur i hele Hoffets Nærverelse, og Heiberg fortalte mig, at en af Directeurerne, Menthey, der i den Tid be- klædte et høit Hofembede, havde sagt til ham: „Hvor kan dog Jomfru Pfitzger have set en saadan Kur, siden hun fornaar at vise sig derved som en virkelig kongelig Person?“ Heiberg havde lige stides sin Ankomst fra Kiel til Kjøbenhavn betragtet